

Hvor, hvornår og hvorfor drikker danskerne?

Temamøde om alkohol d. 4. december 2012

Mette Grønkjær, Sygeplejerske, Ph.d., Forskningsenhed for Klinisk Sygepleje

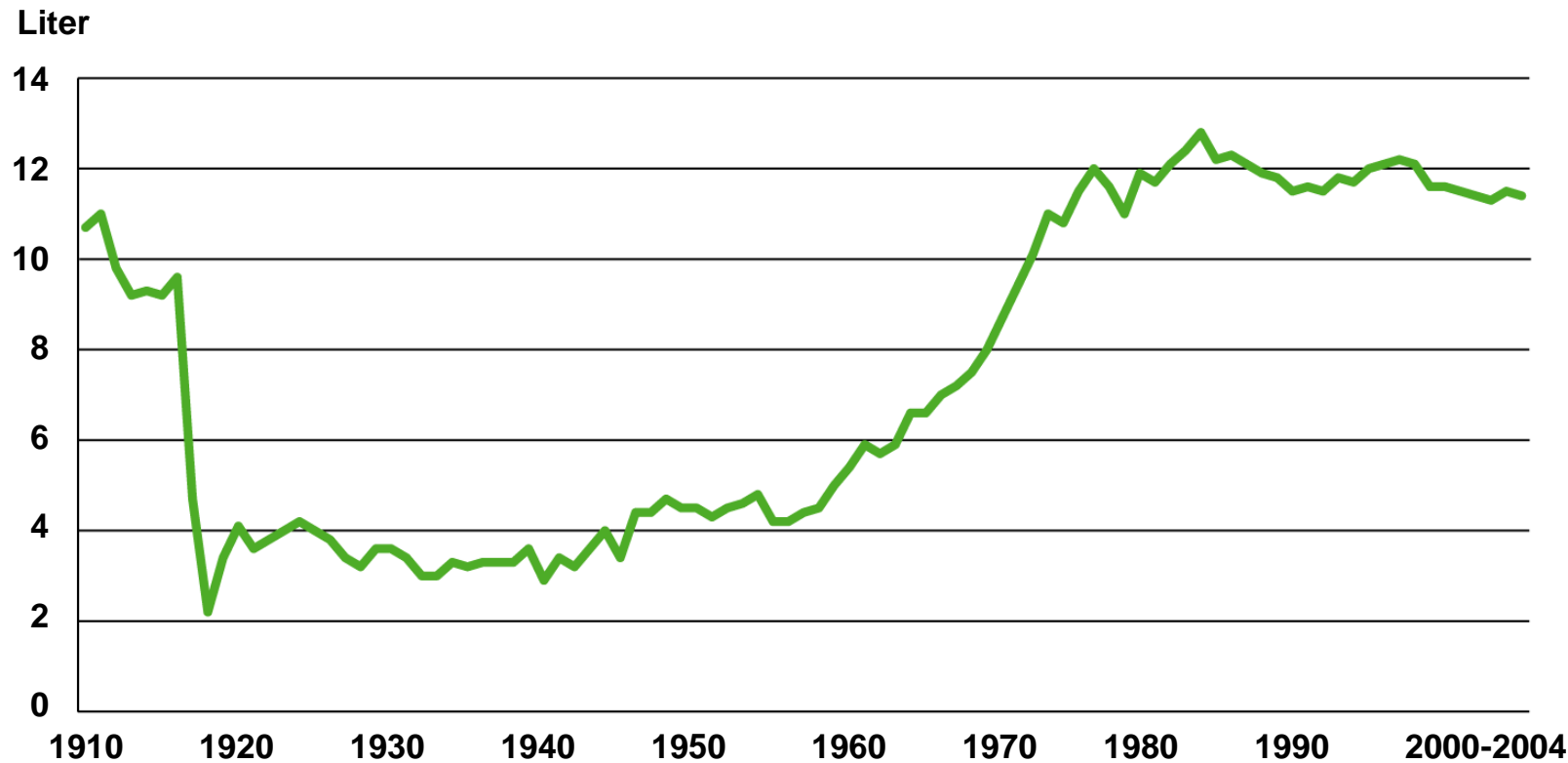

AALBORG SYGGEHUS
ÅRHUS UNIVERSITETSHOSPITAL

Oversigt

- Alkoholbrug i Danmark
 - Historisk overblik
 - Fakta
- Hvorfor fokusere på alkoholkultur?
- Hvor, hvornår og hvorfor drikker danskerne?
- Udfordringer i alkoholforebyggelse

Lidt historie

Årligt alkoholforbrug pr. indbygger over 14 år (Thorsen 1995; Danmarks Statistik 2005)

Fakta

- 860.000 drikker over Sundhedsstyrelsens anbefalinger for høj risiko alkoholforbrug (storforbrug)
- Stigende forekomst af alkoholstorforbrug (11 % i 1994; 14% i 2005)
- Ca. 20 % af hospitalsindlæggelser er alkoholrelaterede
- Ca. 6.000 dødsfald, svarende til 10 % af alle dødsfald, er alkoholrelaterede
- Store fysiske, psykiske og sociale konsekvenser

(Hvidtfeldt et al., 2008; Gottlieb Hansen et al., 2011; Sundhedsstyrelsen, 2011; Juel et al., 2008; Sundhedsprofil undersøgelsen 2010).

Hvorfor fokusere på alkoholkultur?

- Individuel (drikke) adfærd er funderet i kollektive kulturelle normer om, hvad der er normalt/ikke normalt
- Kulturelle normer er væsentlige for iværksættelse af forebyggende og sundhedsfremmende initiativer

Dansk alkoholkultur

- "Beruselseskultur"
- "Drankernation"
- Liberal alkoholkultur
- Våd alkoholkultur (vs. tør)
- ???

Hvor og hvornår drikker danskerne?

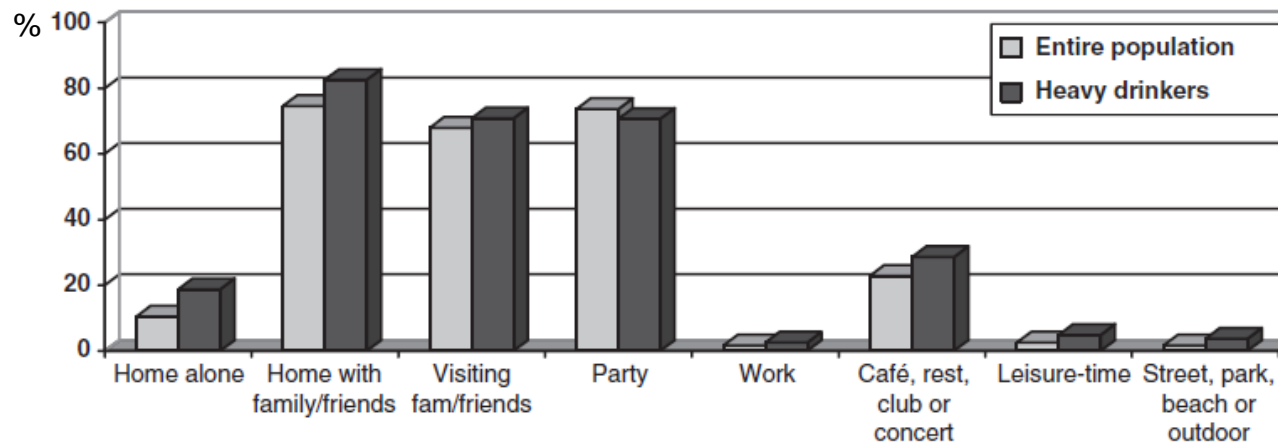

I hvilke situationer drikker De sædvanligvis alkohol?

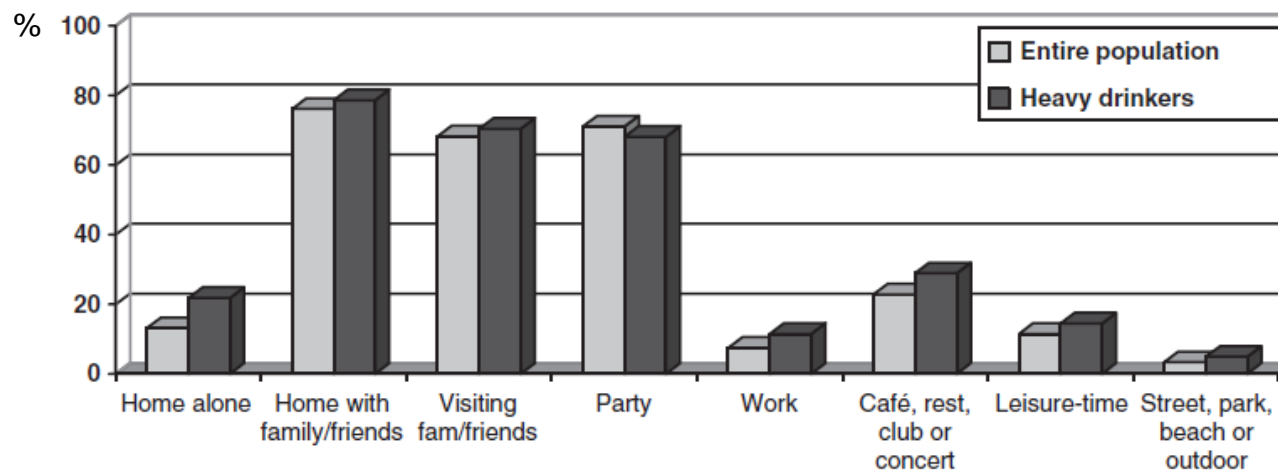
1. Hjemme, alene
2. Hjemme, sammen med familie og venner.....
3. På besøg hos familie eller venner.....
4. Til fest
5. På arbejde.....
6. Café, restaurant, diskotek eller til koncert.....
7. I forbindelse med fritidsaktiviteter
8. På gaden, i en park, på stranden eller andre udendørssteder....

Resultater

Drikkekontekster og køn

Kvinder

Mænd

Resultater

Storforbrug i relation til fem udvalgte drikkekontekster

Contexts Age groups (n)	Home and alone	Home with family and friends	Visiting family and friends	Party	Work
	PR (95% CI)	PR (95% CI)	PR (95% CI)	PR (95% CI)	PR (95% CI)
16-20 (144)	1.0 (reference)	1.0 (reference)	1.0 (reference)	1.0 (reference)	1.0 (reference)
21-34 (327)	3.3 (1.2-9.1)	1.6 (1.3-2.0)	1.3 (1.1-1.5)	0.9 (0.9-1.0)	5.8 (1.8-18.4)
35-44 (263)	6.4 (2.4-17.5)	2.0 (1.6-2.4)	1.3 (1.1-1.5)	0.8 (0.7-0.9)	6.9 (2.2-22.0)
45-64 (902)	8.4 (3.2-22.2)	2.1 (1.7-2.5)	1.3 (1.1-1.5)	0.7 (0.7-0.8)	4.7 (1.5-14.7)
65-79 (351)	11.2 (4.2-29.8)	2.1 (1.7-2.6)	1.2 (1.0-1.4)	0.7 (0.6-0.7)	0.7 (0.2-3.0)
80+ (51)	16.6 (6.0-45.6)	2.0 (1.6-2.5)	1.0 (0.7-1.3)	0.5 (0.4- 0.7)	0

Prevalence ratios between age groups among heavy users on five selected drinking contexts adjusted for gender

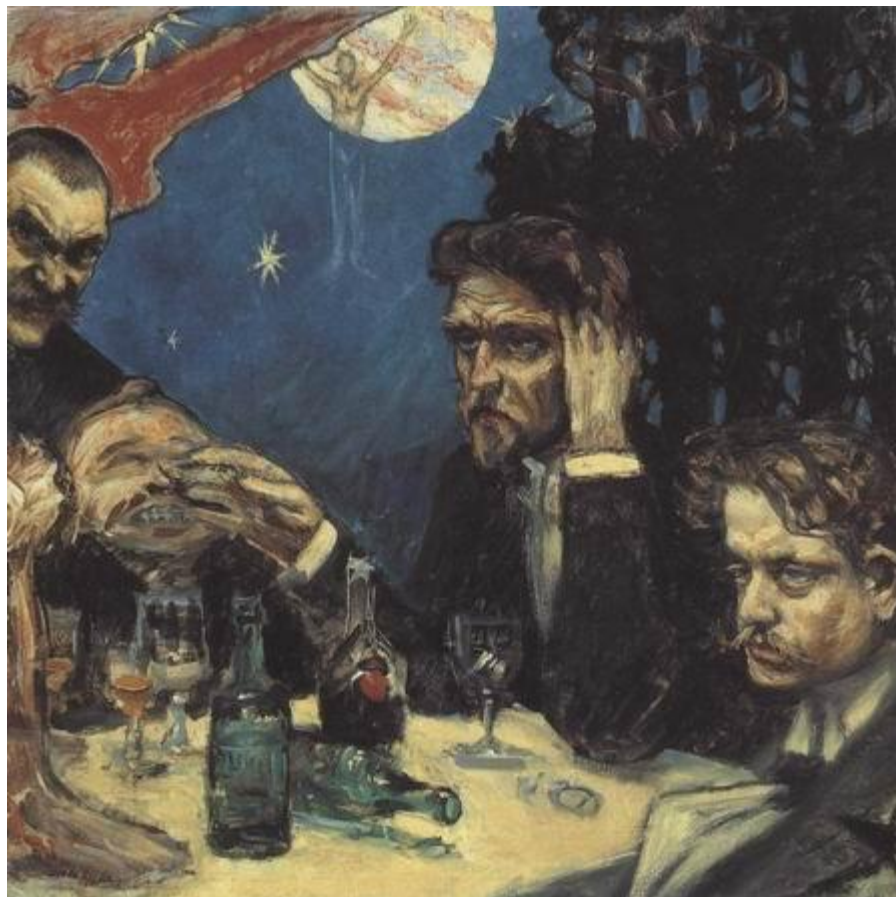
Resultater

Storforbrug i relation til fem udvalgte drikkekontekster

Contexts Age groups (n)	Home and alone	Home with family and friends	Visiting family and friends	Party	Work
	PR (95% CI)	PR (95% CI)	PR (95% CI)	PR (95% CI)	PR (95% CI)
16-20 (144)	1.0 (reference)	1.0 (reference)	1.0 (reference)	1.0 (reference)	1.0 (reference)
21-34 (327)	3.3 (1.2-9.1)	1.6 (1.3-2.0)	1.3 (1.1-1.5)	0.9 (0.9-1.0)	5.8 (1.8-18.4)
35-44 (263)	6.4 (2.4-17.5)	2.0 (1.6-2.4)	1.3 (1.1-1.5)	0.8 (0.7-0.9)	6.9 (2.2-22.0)
45-64 (902)	8.4 (3.2-22.2)	2.1 (1.7-2.5)	1.3 (1.1-1.5)	0.7 (0.7-0.8)	4.7 (1.5-14.7)
65-79 (351)	11.2 (4.2-29.8)	2.1 (1.7-2.6)	1.2 (1.0-1.4)	0.7 (0.6-0.7)	0.7 (0.2-3.0)
80+ (51)	16.6 (6.0-45.6)	2.0 (1.6-2.5)	1.0 (0.7-1.3)	0.5 (0.4- 0.7)	0

Prevalence ratios between age groups among heavy users on five selected drinking contexts adjusted for gender

Hvorfor drikker vi alkohol?

Akseli Gallen-Kallela (1894): The symposium

Hvorfor drikker vi alkohol?

- Universelt:
 - For at slappe af
 - For at grine og fremme stemningen
 - Et udtryk for vores multiple identiteter
- Markering af transition
- Tilgængelighed og pris
- "Fordi vi kan"

(Wilson 2005; Heath 2000; Elmeland 1996; Gossop 1998)

Hvorfor drikker danskerne?

Accept og forventning

- At være dansk
- Hygge
- En social nødvendighed
- At være del af en gruppe

- Hanne: Jeg havde en kollega, og hun havde ikke lyst til at drikke, og hun var så træt af at skulle forklare sig, når hun var til fest eller hun var ude, og så gad hun ikke alt det der snak, så hun sagde: Nej, jeg skal ikke drikke, jeg er på Antabus. Og det var hun ikke, men hun havde bare ikke lyst til det. Og det var der ingen, der forstod det: Ah, tag nu noget, det er da også noget pjat med dig. Så hun sagde bare, nej hun var på Antabus, så var der næsten ikke nogen, der ville snakke med hende, vel
- Erik: Nej så ... hold da op. [alle griner]
- Hanne: Hun blev fuldstændig cuttet ud ikke også. Hun sagde, det var så typisk og se, ikke.
- Int: Det lyder som om, at hun skulle have en undskyldning?
- Hanne: Hun havde bare ikke lyst til det, og det kunne hun næsten ikke få lov til. Hun kom da til at sidde helt i ro, da hun sagde, at hun var på Antabus...

45 - 64 år

Normalitetsperspektiver

- Ikke-normalt ikke at drikke
- Det handler om kontrol
- Sundt eller ej
- "Alle de andre"

Int: Er I bevidste om anbefalingerne [Sundhedsstyrelsens genstandsgrænser]?

Ellen: Ja, jeg er.

Per: Jeg er ikke.

Ellen: Jeg tager hensyn til dem.

Per: Jeg har en fornemmelse af det, men altså jeg tænker aldrig på det. Som jeg fortalte min kone har en gammel ven, og de sad og diskuterede det her med de 21 om ugen og han sagde: åh gud, det når jeg om mandagen [alle griner]

Connie: Ja, der er nogen, der når mere end andre.

Per: Men, bevidst om, det... jeg synes ikke, man tænker på det. Jeg tænker ikke på det. Men, man har da sådan en fornemmelse af, hvor... hvad der... der er tre glas; der er tre genstande i en flaske rødvin (deler en flaske vin med sin kone til aftensmaden) og gange det med 7 ikke, så er man oppe på de 21, og så kommer der lidt at det løse sådan langs ad vejen, ikke. Så man kan da godt komme op på en 26, 28 stykker om ugen. Jeg tror ikke, det er skadeligt, når det er vin. Jeg tror, det er værre, hvis det er skarp spiritus.

Connie: Ja, det tror jeg også. Fordi jeg synes, det er sjældent, at man drikker skarp spiritus.

65 - 82 år

Drikkekontekster og et legitimt alkoholbrug

- At definere en legitim drikkesituation
- Socialt vs. alene
- Drikkekontekstens betydning

Michael: Jeg kommer sådan til at tænke på det med at drikke på åbne pladser, altså offentlige steder... Og jeg har da også sådan: jeg kunne godt ligge nede i en park og drikke øl, men sidde på en bænk i gågaden og drikke en øl: det tror jeg ikke jeg ville ... det ville jeg ikke have det godt med.

Int: Hvad tænker I andre?

Tove: Jamen, hvis det var en fortovsrestaurant.

Lene: Ja, ja, hvis det var en restaurant. Ja, men ligefrem at have en øl med i posen selv og sætte sig på en bænk, det tror jeg ikke.

Int: Hvad er det, der gør forskellen?

Hanne: Kalder du det skovtur, så er det i orden ikke?

Alle griner

45 - 64 år

Opsummering

- Alkohol er accepteret i mange kontekster, ligesom det er tilsvarende forventet
- Ikke at drikke har konsekvenser (føle sig presset eller ekskluderet)
- Det er vigtigt at skildre “jeg er Dansk” gennem social drikkeadfærd
- Alene-brug er legitimt (hvis forbundet med aktivitet), men overordnet forbundet med alkoholrelaterede problemer
- Den sociale drikkekontekst er væsentlig for at definere en legitim drikkesituation og synes at “overrule” alkoholmængden

Forebyggelsesmæssige konflikter

- Risiko for cancer og andre sygdomme
 - Maksimum genstande pr. uge
 - “Du bør ikke”
 - Farligt
- “Det er godt for dig”
 - Drikkekontekstens betydning
 - “Du bør” (ellers konsekvenser)
 - Positivt, dejligt, nydelse

Tak for jeres tid

Renoir 1880 - 1881: Luncheon of the Boating Party

Udfordringer i alkoholforebyggelse

- Målet med sundhedsfremme er **individuel** adfærdsændring, men alkoholadfærd (også storforbrug) er ofte indlejret i en **social** kontekst
- Den gavnlige effekt af *moderat* alkoholbrug kan have påvirket andre anbefalinger om sundhedsrisici
- Adfærdsændring er rettet mod at ændre negativt til positivt, men alkohol er for mange forbundet med noget positivt = kompleks problemstilling
- Nationale og internationale anbefalinger er ofte rettet mod alkoholemængde, men konteksten "underkender" mængden